

روایی، پایایی و ساختار عاملی

مقیاس تجارب مربوط به روابط نزدیک (ECR)

دکتر لیلی پناغی⁽¹⁾، قیصر ملکی⁽²⁾، عباس ذبیح‌زاده⁽³⁾، دکتر مرجان پشت‌مشهدی⁽⁴⁾، زهرا سلطانی‌نژاد⁽⁵⁾

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر بررسی پایایی، روایی و ساختار عاملی مقیاس تجارب مربوط به روابط نزدیک (ECR) بود. **روش:** نمونه پژوهش شامل 391 فرد متأهل (189 مرد و 202 زن) بود که با روش نمونه‌گیری در دسترس از مناطق مختلف شهر تهران انتخاب شدند. برای گردآوری داده‌ها، افزون بر مقیاس تجارب مربوط به روابط نزدیک، مقیاس افسردگی، اضطراب و استرس (DASS-21) و پرسش‌نامه عزت نفس روزنبرگ (RSES) برای بررسی روایی هم‌گرا و واگرایی بعد اضطرابی و خرده مقیاس برون‌گرایی پرسش‌نامه پنج‌عاملی نئو (NEO-FFI) برای بررسی روایی واگرایی بعد اجتنابی مورد استفاده قرار گرفت. **یافته‌ها:** یافته‌های تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد مدل دو عاملی اجتناب و اضطراب در جامعه ایرانی برآزش دارد. روایی هم‌گرای بعد اضطراب با استفاده از خرده مقیاس افسردگی و اضطراب از مقیاس DASS-21 و روایی واگرایی آن با استفاده از پرسش‌نامه عزت نفس روزنبرگ تأیید شد. روایی واگرایی بعد اجتناب نیز با بررسی رابطه آن با خرده مقیاس برون‌گرایی تأیید شد. ضریب پایایی آزمون - بازآزمون دو هفته‌ای برای نمره کل و دو بعد اجتناب و اضطراب به ترتیب 0/87، 0/71 و 0/89 به دست آمد. **نتیجه‌گیری:** ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس تجارب مربوط به روابط نزدیک در جامعه ایرانی مناسب است. می‌توان گفت این پرسش‌نامه ابزاری مفید و معتبر برای انجام پژوهش‌های مرتبط با دلبستگی و مشاوره زوجی در ایران است.

کلیدواژه: مقیاس تجارب مربوط به روابط نزدیک؛ تحلیل عاملی؛ روایی؛ پایایی

[دریافت مقاله: 1391/6/17؛ پذیرش مقاله: 1392/2/21]

مقدمه

گرچه در آغاز نظریه دلبستگی برای تبیین روابط کودک - مادر (و پدر) طراحی شد (1)، بعدها پژوهشگران این حوزه (2) نشان دادند که بازنمایی‌های حاصل از روابط نخستین کودک بر احساس، رفتار، هیجان و به‌طور کلی الگوی روابط میان‌فردی در بزرگسالی تأثیر می‌گذارد. باور بر این است که بازنمایی‌های ذهنی دلبستگی که در کودکی و بر مبنای رابطه با مراقبان نخستین بنا نهاده می‌شوند، به‌صورت قابل توجه بر روابط دلبستگی بزرگسالی تأثیر می‌گذارند (3). هازان³ و شیور⁴ در سال 1987 (2)، بر مبنای طبقه‌بندی دلبستگی پدر و مادر - نوزاد که اینزورث⁵ و همکاران (4) بیان

دلبستگی¹ از دیدگاه بالبی² (1) بدین شکل تعریف می‌شود: پیوند هیجانی پایدار میان کودک در حال تحول و کسی که وظیفه مراقبت از او را برعهده دارد. این پیوند زمانی شکل می‌گیرد که رابطه‌ای گرم، صمیمانه و پایا میان کودک و مادر برقرار و این رابطه برای هر دو رضایت‌بخش و مایه خشنودی باشد. باور بر آن است که روابط نخستین کودک با مادر بر تعامل‌های اجتماعی، تنظیم هیجانی، توجه و سازگاری، به‌ویژه در هنگام تنیدگی و نبود قطعیت، تأثیر می‌گذارد.

(1) متخصص پزشکی اجتماعی، دانشیار دانشگاه شهید بهشتی؛ (2) کارشناس ارشد روانشناسی بالینی کودک و نوجوان، دانشگاه شهید بهشتی. تهران، اوین، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دورنگار: 021-29902389 (نویسنده مسئول) E-mail: ghmaleki.1365@gmail.com؛ (3) دانشجوی دکتری روانشناسی بالینی، دانشگاه شهید بهشتی؛ (4) دکترای روانشناسی بالینی، استادیار دانشگاه علوم بهزیستی و توان‌بخشی؛ (5) کارشناس ارشد روانشناسی بالینی کودک و نوجوان، دانشگاه شهید بهشتی.

1- attachment 2- Bowlby
3- Hazan 4- Shaver
5- Ainsworth

کرده بودند، پرسش نامه دل‌بستگی بزرگسالان را تدوین کردند. پس از آن دل‌بستگی بزرگسالان به یک موضوع پراهمیت در حوزه‌های مختلف روانشناسی از جمله شخصیت، روانشناسی بالینی، روانشناسی مشاوره و روانشناسی تحولی تبدیل شد. اهمیت دل‌بستگی در حوزه‌های بالا، پژوهشگران را بر آن داشت تا ابزارهای روان‌سنجی معتبری برای اندازه‌گیری این سازه روان‌شناختی طراحی کنند.

نخستین ابزار برای اندازه‌گیری دل‌بستگی بزرگسال از سه عبارت وصفی¹ تشکیل شده بود که هر کدام توصیف‌کننده سبک خاصی از دل‌بستگی است. از آزمودنی‌ها خواسته می‌شود تا پاراگرافی را انتخاب کنند که بهترین وصف را از سبک دل‌بستگی آنان ارائه می‌دهد (5). به‌طور طبیعی یک ابزار تک‌ماده‌ای خالی از مشکل روان‌سنجی نخواهد بود و برخی از پژوهشگران کفایت و ویژگی‌های روان‌سنجی ابزار بالا را مورد تردید قرار داده‌اند (6-8). بنابراین برای ساخت و اعتباریابی پرسش‌نامه‌هایی با ماده‌های بیشتر و ویژگی‌های روان‌سنجی معتبرتر تلاش شد (9، 10). در پژوهشی (11) با انجام تحلیل عاملی بر ابزارهای خودگزارشی دل‌بستگی بزرگسالان، دو بعد به نسبت مستقل دل‌بستگی، اجتناب و اضطراب، شناسایی شد و یافته‌های تحلیل عاملی به ساخت یک پرسش‌نامه 36 ماده‌ای درباره دل‌بستگی بزرگسالان، به نام «مقیاس تجارب مربوط به روابط نزدیک»² (ECR)، منجر شد.

از آن زمان تا کنون پژوهشگران بر مفهوم‌سازی دل‌بستگی در قالب این دو بعد تأکید می‌کنند؛ ویژگی بعد اول (اجتناب) ناراحتی فراگیر نسبت به نزدیکی صمیمانه، ترس از وابستگی و صمیمیت میان‌فردی و جهت‌گیری قوی برای خوداتکایی³ است. بعد دوم (اضطراب)، با عزت نفس پایین، ترس فراگیر از ترک شدن توسط همسر و رفتار رابطه‌ای وابسته مشخص می‌شود. در حالی که بعد اجتنابی با الگوی منفی از دیگران ارتباط دارد، الگوی منفی از خود و دیگری در چارچوب مدل بارتولومو⁴ و هرویتز⁵ (12) به خوبی تبیین شده است. هماهنگ با این مدل، دل‌بستگی بر مبنای دو بعد، شامل ظرفیت بازنمایی⁶ و الگوی کاری⁷ فرد از خود و دیگران تعریف می‌شود. الگوی کاری از خود به دیدگاه فرد پیرامون ارزشمند بودن و دوست‌داشتنی بودن خود از نظرگاه چهره مادرانه اشاره دارد و الگوی کاری از دیگران به میزان ادراک دیگران به صورت در دسترس و پاسخ‌گو به نیاز مربوط است (13).

برنان⁸ و همکاران (11) نشان دادند ECR از هم‌سانی درونی قابل قبولی برخوردار است و ضریب آلفای کرونباخ⁹ را برای دو بعد اضطراب و اجتناب به ترتیب 0/91 و 0/94 گزارش کردند. یافته‌های سایر پژوهش‌ها (14-18) نیز نشان‌گر سطوح بالای هم‌سانی درونی برای دو بعد اضطراب و اجتناب است؛ ضریب آلفا به ترتیب 0/89-0/92 و 0/95-0/91. پایایی آزمون- بازآزمون¹⁰ ECR در یک بررسی پس از سه هفته 0/70 (11) و در بررسی دیگر پس از یک دوره شش ماهه، برای دو بعد اضطراب و اجتناب به ترتیب 0/68 و 0/71 (14) گزارش شد. در مورد روایی¹¹ نیز پژوهش‌ها نشان داده‌اند دو بعد اضطراب و اجتناب به‌طور مثبت با خوداختفایی¹² و مشکلات شخصی¹³ (16)، مقابله ناکارآمد¹⁴ (19، 20)، کمال‌گرایی ناسازگارانه¹⁵ (18)، خلق منفی¹⁶ (18)، و افسردگی¹⁷ (21) و به‌طور منفی با خودکارآمدی اجتماعی¹⁸ و خودآگاهی هیجانی¹⁹ همبستگی دارند.

مرور پیشینه پژوهشی نشان می‌دهد که تاکنون ویژگی‌های روان‌سنجی این آزمون در نمونه ایرانی به‌طور کامل بررسی نشده است. بنابراین هدف پژوهش حاضر بررسی روایی، پایایی و ساختار عاملی ECR در نمونه ایرانی بود.

روش

391 نفر (به ترتیب 189 و 202 مرد و زن متأهل) نمونه پژوهش حاضر از مناطق مختلف شهر تهران انتخاب شدند؛ به اماکن عمومی (پارک‌ها و کتابخانه‌ها) و درب منازل مراجعه شد و پس از ارائه توضیح مختصر پیرامون هدف پژوهش و جلب توافق افراد، به آنان اطمینان داده شد که اطلاعات محرمانه خواهد ماند و سپس پرسش‌نامه‌ها تکمیل شد. ملاک‌های ورود عبارت بود از متأهل بودن و داشتن دست‌کم سواد خواندن. هر نوع ابتلا به اختلال تشخیص داده شده روان‌پزشکی در حال حاضر، ابتلا به سوء مصرف مواد و الکل، در شرف طلاق بودن یا تصمیم جدی برای طلاق از

1- description	
2- Experiences in Close Relationships Scale	
3- self-reliance	4- Bartholmew
5- Horowitz	6- capacity for representation
7- working model	8- Brennan
9- Cronbach's α	10- test-retest reliability
11- validity	12- self-concealment
13- personal problems	14- ineffective coping
15- maladaptive perfectionism	16- negative mood
17- depression	18- social self-efficacy
19- emotional self-awareness	

اسمیت⁸ (CSSES) و همبستگی 0/43- با خرده مقیاس اضطراب و 0/54- با خرده مقیاس افسردگی فهرست نشانگان 90 گویه‌ای تجدیدنظرشده⁹ (SCL-90-R). به لحاظ نظری نمره RSES با بعد اضطراب دل‌بستگی همبستگی منفی دارد (30) و بنابراین در پژوهش حاضر برای بررسی روایی واگرایی¹⁰ بعد اضطرابی ECR مورد استفاده قرار گرفت.

پرسش‌نامه پنج عاملی نئو¹¹ (NEO-FFI) (31): یکی از جامع‌ترین آزمون‌ها در زمینه ارزیابی شخصیت است که فرم کوتاه آن 60 گویه دارد و روی مقیاس لیکرت از به‌طور کامل موافقم تا به‌طور کامل مخالفم پاسخ داده می‌شود. پنج عامل اندازه‌گیری شده با این پرسش‌نامه عبارتند از: روان‌رنجورخویی¹²، برون‌گرایی¹³، گشودگی به تجربه¹⁴، توافق¹⁵ و مسئولیت‌پذیری¹⁶. مک‌کرا¹⁷ و کاستا¹⁸ (31) شاخص‌های مربوط به روایی و پایایی نسخه اصلی آزمون مورد نظر را مطلوب گزارش کرده‌اند. گروسی فرشی (32) در بررسی نسخه فارسی روی نمونه‌ای با حجم 2000 نفر ضریب همبستگی پنج عامل اصلی را 0/56-0/87 و ضرایب آلفای کرونباخ پنج عامل را به ترتیب بالا 0/86، 0/73، 0/56، 0/68 و 0/87 گزارش کرد. بر مبنای دیدگاه مک‌کرا و کاستا (31) افراد برون‌گرا علاقه زیادی به هم‌گونی اجتماعی و برقراری رابطه نزدیک با دیگران دارند. بنابراین در پژوهش حاضر از عامل برون‌گرایی برای بررسی روایی واگرایی بعد اجتنابی ECR استفاده شد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها با کمک نرم‌افزار SPSS-16¹⁹ و به روش تحلیل عاملی اکتشافی²⁰ و ضریب همبستگی پیرسون²¹ انجام شد.

ملاک‌های خروج از پژوهش بود. برای گردآوری داده‌ها ابزارهای زیر به کار رفت:

مقیاس تجارب مربوط به روابط نزدیک (ECR) (11): 36 گویه ECR دل‌بستگی بزرگسالان را در قالب دو بعد (هر یک 18 گویه) اضطراب و اجتناب مربوط به دل‌بستگی در روابط عشقی می‌سنجد. گویه‌ها روی مقیاس لیکرت از یک (به هیچ وجه) تا هفت (خیلی زیاد) پاسخ داده می‌شوند. روایی و پایایی هر دو بعد مناسب گزارش شده است (23). آلفای کرونباخ دو بعد اضطراب و اجتناب به ترتیب در دو پژوهش 0/88 و 0/90 (24) و 0/91 و 0/94 (25) به‌دست آمده است.

مقیاس افسردگی، اضطراب و استرس¹ (DASS) (26) دربرگیرنده سه خرده مقیاس خودسنجی برای اندازه‌گیری حالت‌های هیجانی منفی شامل افسردگی، اضطراب و استرس است. آلفای کرونباخ نسخه اصلی DASS برای هر سه خرده مقیاس افسردگی، اضطراب و استرس به ترتیب 0/84، 0/91 و 0/90 گزارش شده است (27). آلفای کرونباخ خرده‌مقیاس‌های افسردگی، اضطراب و استرس نسخه فارسی به ترتیب 0/77، 0/79 و 0/78 گزارش شده است. برای بررسی روایی نسخه فارسی نیز ضریب همبستگی خرده‌مقیاس‌های بالا به ترتیب با پرسش‌نامه افسردگی بک²، اضطراب زانگ³ و استرس ادراک شده⁴ به ترتیب 0/70، 0/67 و 0/49 به‌دست آمد (27). پژوهش‌های بسیار نشان داده‌اند دو بعد اضطراب و اجتناب به‌طور مثبت با عاطفه منفی (18) و افسردگی (21) رابطه دارند. از این رو از مقیاس افسردگی، اضطراب و استرس برای بررسی روایی هم‌گرایی هر دو بعد اضطراب و اجتناب استفاده شد.

مقیاس عزت نفس روزنبرگ⁵ (RSES) (28) به‌صورت خودگزارشی، عزت نفس کلی یا بعد شناختی عزت نفس را ارزیابی و آزمودنی موافقت یا مخالفت خود را با گویه‌ها ابراز می‌کند. ضریب پایایی درونی و پایایی آزمون-بازآزمون دو هفته‌ای آن به ترتیب 0/84 و 0/84 و همبستگی آن با افسردگی، خودپنداره آشکار⁶ و اضطراب به ترتیب 0/59-، 0/41 و 0/42 گزارش شده است (28). محمدی (29) شاخص‌های روان‌سنجی این مقیاس را در جامعه ایران بررسی کرده و اعتبار این مقیاس را از طریق روش آلفای کرونباخ، بازآزمایی و دونیمه کردن به ترتیب 0/69، 0/78 و 0/68 گزارش کرده است. هم‌چنین روایی هم‌زمان⁷ آن بدین شکل تأیید شده است؛ همبستگی 0/61 با مقیاس عزت نفس کوپر

- 1- Depression Anxiety Stress Scale
- 2- Beck Depression Inventory
- 3- Zung Anxiety Inventory
- 4- Perceived Stress Inventory
- 5- Rosenberg Self-Esteem Scale
- 6- self-concept clarity
- 7- concurrent
- 8- Coopersmith Self-Esteem Scale
- 9- Symptom Checklist-90-Revised
- 10- divergent
- 11- NEO-Five Factor Inventory
- 12- neuroticism
- 13- extraversion
- 14- openness to experience
- 15- agreeableness
- 16- conscientiousness
- 17- McCrae
- 18- Costa
- 19- Statistical Package for the Social Science-version 16
- 20- exploratory factor analyses
- 21- Pearson correlation coefficient

یافته‌ها

آلفای کرونیباخ کل و دو بعد اجتناب و اضطراب به ترتیب 0/79، 0/80 و 0/89 به دست آمد. طبق همبستگی اصلاح شده هر گویه با کل مقیاس² (CITC) تنها گویه مشکل دار، گویه 22 بود که مقدار CITC آن 0/14 بود و با حذف آن، مقدار آلفای کرونیباخ به 0/80 افزایش یافت. بنابراین گویه 22 در تحلیل عاملی وارد نشد.

برای بررسی پایایی آزمون- بازآزمون، 20 آزمودنی در فاصله دو هفته مورد ارزیابی قرار گرفتند. این شاخص برای کل مقیاس، عامل اجتناب و اضطراب به ترتیب 0/87، 0/71 و 0/89 به دست آمد.

برای اجرای تحلیل عاملی ابتدا آزمون‌های کفایت نمونه کیزر- میر- الکین³ (KMO) و کرویت بارتلت⁴ انجام شد؛ آزمون کرویت بارتلت با درجه آزادی 595 در سطح $P=0/001$ معنی دار شد و آزمون KMO معادل 0/821 به دست آمد که نشان گر مناسب بودن داده‌ها برای اجرای تحلیل عاملی بود.

تحلیل عاملی اکتشافی به روش تحلیل مؤلفه اصلی⁵ با پیش فرض دو عامل (بر پایه پیشینه پژوهش) اجرا شد. نقطه برش انتخاب شده در این تحلیل 0/40 انتخاب شد (جدول 1). نمودار اسکری⁶ نیز هفت عامل با مقادیر ویژه بیش از یک به دست داد (شکل 1). از میان عوامل به دست آمده، دو عامل اضطراب و اجتناب بالاترین مقادیر ویژه را داشتند (جدول 2). دو خرده مقیاس افسردگی و اضطراب از مقیاس DASS-21 برای بررسی روایی هم گرا، پرسش نامه عزت نفس روزنبرگ برای بررسی روایی واگرایی و خرده مقیاس برون گرایی از پرسش نامه NEO برای بررسی روایی واگرایی بعد اجتنابی به کار رفت. یافته‌ها نشان گر همبستگی 0/45، 0/51 و 0/44- بعد اضطراب دل‌بستگی به ترتیب با افسردگی، اضطراب و عزت نفس و همبستگی 0/38- بعد اجتناب دل‌بستگی با برون گرایی بود (تمامی موارد $p \leq 0/01$).

189 (48/3 درصد) و 202 (51/6 درصد) نفر به ترتیب مرد و زن بودند. تحصیلات زیر دیپلم، دیپلم، فوق دیپلم، کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا به ترتیب به وسیله 47 (11/9 درصد)، 162 (41 درصد)، 56 (14/2 درصد)، 98 (24/8 درصد)، 26 (6/6 درصد)، دو (0/5 درصد) و چهار (0/11 درصد) نفر گزارش شد. 259 (56/6 درصد) و 44 (11/1 درصد) نفر به ترتیب شغل تمام وقت و پاره وقت داشتند و 92 (33/3 درصد) نفر نیز وضعیت شغلی خود را مشخص نکرده بودند.

میانگین (و انحراف معیار) سن، مدت ازدواج، مدت آشنایی، تعداد فرزندان و تعداد افراد خانواده به ترتیب 34/24 (7/67) سال، 115/69 (94/76) ماه، 29/98 (47/41) ماه، 1/24 (1/02) نفر و 3/17 (1/05) نفر بود. کمینه (و بیشینه) موارد بالا به همان ترتیب 20 (58)، دو (476)، صفر (288)، صفر (6) و یک (8) مورد بود.

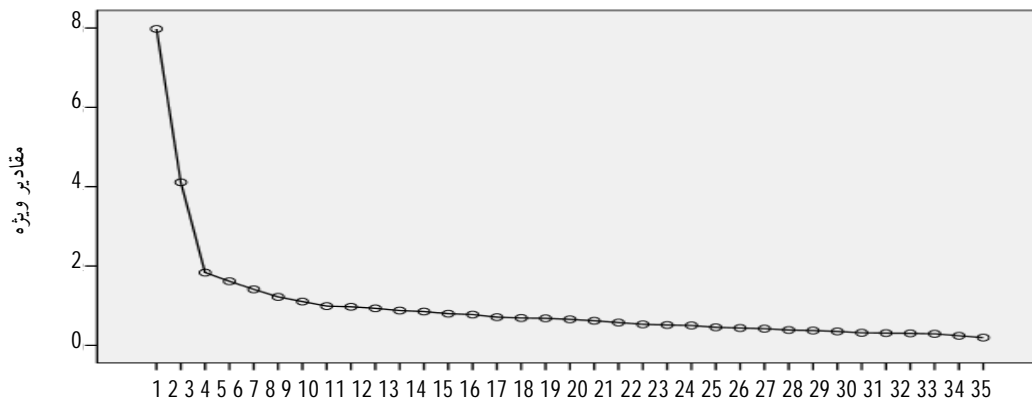
برای بررسی روایی محتوایی¹ پس از ترجمه و ترجمه وارون، پرسش نامه در اختیار چهار روان شناس بالینی و یک روان پزشک آشنا به نظریه دل‌بستگی قرار گرفت تا نظر خود را در مورد محتوای ظاهری بیان کنند. پس از گردآوری نظر این افراد و انجام تغییرهای لازم، پرسش نامه به 10 فرد متأهل از جمعیت عمومی داده شد تا مشخص کنند کدام یک از عبارت‌ها قابل فهم نیستند. پرسش نامه نهایی پس از اعمال نظر این افراد به دست آمد. گفتنی است گویه 28 پرسش نامه انگلیسی، «وقتی در یک رابطه (عشقی) درگیر نیستم، احساس ناایمنی و اضطراب می کنم»، به دلیل آن که در برگردان فارسی واژه «partner» به «همسر» ترجمه شد و مقیاس نیز برای اجرا روی افراد متأهل تهیه شد، از پرسش نامه حذف شد. به این ترتیب پرسش نامه انگلیسی و فارسی به ترتیب 36 و 35 گویه دارند.

جدول 1- مجموع واریانس توجیه شده در دو عامل دل‌بستگی

شاخص‌ها	چرخش مجموع مجذور بارها*		ارزش ویژه درونی**	
	تراکم درصدی	درصد واریانس	تراکم درصدی	درصد واریانس
اجتناب	22/62	22/62	23/47	23/47
اضطراب	35/30	12/67	35/30	11/82
				مجموع
				8/21
				4/14

* Rotation Sums of Squared Loadings; **Initial Eigen Value

- 1- content
2- Corrected Item Total Correlation
3- Kaiser-Meyer-Olkin Test
4- Bartlett Sphericity Test
5- principal component analysis
6- Scree plot

شکل 1- آزمون اسکری عامل‌های مقیاس تجارب مربوط به روابط نزدیک

جدول 2- ماتریس عاملی چرخش یافته واریماکس مقیاس تجارب مربوط به روابط نزدیک

بار عاملی	محتوای گویه	شماره
		گویه
اجتناب	روی آوردن به همسر در مواقع نیاز به من کمک می‌کند.	32
اضطراب	برای من راحت است که از همسر کمک بخواهم یا از او بخواهم مرا آرام کند.	30
اجتناب	از تکیه کردن به همسر احساس راحتی می‌کنم.	28
اضطراب	من برای خیلی چیزها به همسر روی می‌آورم، از جمله برای آرامش پیدا کردن و اطمینان گرفتن.	34
اضطراب	به‌طور معمول مسایل و نگرانی‌هایم را با همسر در میان می‌گذارم.	27
اضطراب	همه چیز را به همسر می‌گویم.	25
اضطراب	ترجیح می‌دهم خیلی به همسر نزدیک (جسمی یا عاطفی) نباشم.	23
اضطراب	به راحتی می‌توانم افکار و احساسات خصوصی‌ام را با همسر در میان بگذارم.	15
اضطراب	برایم سخت است به همسر تکیه کنم.	21
اضطراب	به راحتی حرف‌های دلم را به همسر نمی‌گویم.	9
اضطراب	از نزدیک بودن (جسمی یا عاطفی) به همسر خیلی احساس راحتی می‌کنم.	3
اضطراب	نزدیک شدن (جسمی یا عاطفی) به همسر برای من به‌نسبت آسان است.	19
اضطراب	وقتی همسر خیلی به من (جسمی یا عاطفی) نزدیک می‌شود، عصبی می‌شوم.	13
اضطراب	درست زمانی که همسر می‌خواهد به من (جسمی یا عاطفی) نزدیک شود، خودم را کنار می‌کشم.	5
اضطراب	وقتی همسر زمانی را دور از من می‌گذراند، می‌رنجم.	35
اضطراب	سعی می‌کنم از نزدیک شدن (جسمی یا عاطفی) زیادی به همسر اجتناب کنم.	17
اضطراب	دلم می‌خواهد که به همسر (جسمی یا عاطفی) نزدیک شوم ولی خودم را کنار می‌کشم.	11
اضطراب	نگرانم تنها بمانم.	14
اضطراب	همسر باید در این مورد که مرا دوست دارد، اطمینان زیادی به من بدهد.	18
اضطراب	نگران این هستم که همسر آن‌قدر که من به او توجه می‌کنم، به من توجه نکند.	6
اضطراب	وقتی همسر آن‌قدر که من می‌خواهم، دور و بر من نیست، احساس ناامیدی می‌کنم.	29
اضطراب	خیلی نگران رابطه‌ام با همسر هستم.	4
اضطراب	کمی نگران از دست دادن همسر هستم.	8
اضطراب	اگر نتوانم کاری کنم که همسر به من علاقه نشان دهد، ناراحت یا عصبانی می‌شوم.	24
اضطراب	گاه احساس می‌کنم که به همسر فشار می‌آورم تا به من احساسات و تعهد بیشتری نشان دهد.	20
اضطراب	اگر زمانی که به همسر نیاز دارم، به او دسترسی نداشته باشم، احساس ناامیدی می‌کنم.	31
اضطراب	وقتی همسر مرا تایید نمی‌کند من واقعا احساس بدی پیدا می‌کنم	33
اضطراب	نگرانم همسرم ترکم کند.	2
اضطراب	من بیشتر دلم می‌خواهد با همسر یکی باشیم، ولی این کار او را می‌ترساند.	12
اضطراب	بیشتر دلم می‌خواهد احساسات همسر نسبت به من، به همان قوت احساسات من نسبت به او باشد.	10

بحث

پژوهش حاضر با هدف بررسی روایی، پایایی و ساختار عاملی پرسش‌نامه تجارب مربوط به روابط نزدیک در نمونه ایرانی انجام شد. تحلیل عاملی پرسش‌نامه نشان داد گویه‌های یک (ترجیح می‌دهم که همسرم نداند چه احساس عمیقی نسبت به او دارم)، هفت (وقتی همسرم به من نزدیک می‌شود (جسمی یا عاطفی)، راحت نیستم)، 16 (میل من به نزدیک بودن (جسمی یا عاطفی) زیادی، گاه همسرم را می‌ترساند)، 22 (زیاد نگران این نیستم که همسرم ترکم کند) و 26 (همسرم تمایل ندارد آن‌قدر که من می‌خواهم به من نزدیک شود (جسمی یا عاطفی)) پس از چرخش، بار عاملی نگرفتند و به عنوان گویه‌های نامناسب حذف شدند. دو گویه یک و هفت مربوط به بعد اجتناب و گویه‌های 16، 22 و 26 مربوط به بعد اضطراب بودند. گفتنی است گویه‌های 2 و 22 پیش از چرخش واریماکس نیز بار عاملی نگرفتند و به عنوان گویه‌های نامناسب حذف شدند. در مورد گویه 26، یافته مشابهی در پژوهش کنرادی¹ و همکاران (33) به دست آمده است، مبنی بر این که این گویه، گویه خوبی برای پرسش‌نامه نیست و بهتر است حذف شود. در پژوهش دیگری (34) با هدف بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی ECR روی نمونه یونانی، گویه‌های یک، هفت و 26 روی عامل اجتناب و گویه 22 روی عامل اضطراب بار گرفتند. ممکن است یکی از دلایل اختلاف در یافته‌ها مربوط به تفاوت نمونه‌ها (جمعیت عمومی ایرانی در برابر دانشجویان آمریکایی - دانمارکی و یونانی) باشد. از آنجا که پژوهش حاضر، نخستین بررسی روی این پرسش‌نامه در جامعه ایرانی بود، گویه‌ها در پرسش‌نامه نهایی حذف نشدند تا بررسی‌های بیشتری روی نمونه ایرانی انجام شود.

کنرادی و همکاران (33) پایایی ECR را روی 1000 دانشجوی دانمارکی، دانشجوی آمریکایی و جمعیت عمومی دانمارک بررسی کردند. آلفای کرونباخ بعدهای اضطراب و اجتناب به ترتیب در دانشجویان آمریکایی 0/91 و 0/94، در دانشجویان دانمارکی 0/88 و 0/93 و در جمعیت عمومی دانمارکی 0/86 و 0/88 به دست آمد. یافته‌ها نشان داد جمعیت‌های متفاوت، باعث بار گرفتن متفاوت گویه‌ها روی عوامل می‌شوند؛ 1- همبستگی میان گویه 29² و خرده مقیاس اجتناب در دانشجویان دانمارکی پایین‌تر از سایر افراد نمونه بود. بنابراین گویه مورد نظر برای دانشجویان دانمارکی گویه

مناسبی برای ارزیابی اجتناب دلبستگی نبود. 2- گویه‌های 15³ و 29 که مربوط به اجتناب دلبستگی بودند، در جمعیت عمومی دانمارکی نسبت به دو گروه دیگر، همبستگی کمتری با بعد اجتناب داشتند. 3- همبستگی گویه‌های مربوط به اضطراب با بعد اضطراب در هر دو نمونه دانمارکی (دانشجویان و جمعیت عمومی) نسبت به دانشجویان آمریکایی پایین‌تر بود. برای مثال گویه 10⁴ در دانشجویان دانمارکی کمترین همبستگی را با خرده‌حساب اضطراب داشت و گویه 34⁵ در جمعیت عمومی دانمارکی کمترین همبستگی را با بعد اضطراب نشان داد. 4- یافته‌های کلی نشان داد گویه‌های 21⁶ و 26⁷ گویه‌های خوبی نیستند، به این معنا که همبستگی بالایی با بعد اجتناب دلبستگی ندارند.

یافته‌های مربوط به روایی هم‌گرایی عامل اضطراب با خرده مقیاس افسردگی و اضطراب مقیاس DASS-21 و روایی واگرایی آن با پرسش‌نامه عزت نفس روزنبرگ رضایت‌بخش بود. پژوهش دیگر (8) نیز روایی هم‌گرایی این پرسش‌نامه را به وسیله بررسی رابطه آن با پرسش‌نامه اضطراب صفت⁸ و روایی واگرایی آن را با بررسی ارتباط آن با پرسش‌نامه عزت نفس روزنبرگ تأیید کرده است.

یافته‌های مربوط به روایی واگرایی عامل اجتناب با خرده مقیاس برون‌گرایی از پرسش‌نامه NEO-FFI نیز آن‌چنان که انتظار می‌رفت منفی بود که با یافته دیگر پژوهش‌ها (8) هم‌خوان است. گرچه برون‌گرایی فراتر از روابط فردی بوده، در بردارنده یک سازه اجتماعی کلی‌تر است، با توجه به وجود ویژگی‌هایی همچون معاشرتی بودن، هیجان‌خواهی و صمیمیت در افراد برون‌گرا (35، 36) ارتباط منفی این سازه شخصیتی با عامل اجتناب دور از ذهن نیست.

یافته‌های مربوط به پایایی نیز رضایت‌بخش بود که با یافته بیشتر پژوهش‌های پیشین (17-14، 20) هم‌سو است. برای مثال آلفای کرونباخ هر یک از خرده‌مقیاس‌ها در یک پژوهش (18) 0/93 و ضریب هم‌سانی درونی بعد اجتناب و اضطراب

1- Conradi

2- I feel comfortable depending on romantic partners

3- I feel comfortable sharing my private thoughts and feelings with my partner

4- I often wish that my partner's feelings for me were as strong as my feelings for him/her

5- It helps to turn to my romantic partner in times of need

6- I find it difficult to allow myself to depend on romantic partners

7- I find that my partner(s) don't want to get as close as I would like

8- trait anxiety

6. Sibley C, Fischer R, Liu J H. Reliability and validity of the revised experiences in close relationships (ECR-R) self-report measure of adult romantic attachment. *Pers Soc Psychol.* 2005; 31:1524-36.
7. Fairchild AJ, Finney SJ. Investigating validity evidence for the experiences in close relationships-revised questionnaire. *Educ Psychol Meas.* 2006; 66:116-34.
8. Wongpakaran T, Wongpakaran N, Wannarit K. Validity and reliability of the Thai version of the experiences of close relationships-revised questionnaire. *Singapore Med J.* 2011; 52(2):100-6.
9. Collins NL, Read SJ. Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *J Pers Soc Psychol.* 1990; 58:644-63.
10. Feeney JA, Noller P, Hanrahan M. Assessing adult attachment. In: Sperling MB, Berman WH. Eds. *Attachment in adults: Clinical and developmental perspectives.* New York: Guilford Press; 1994.
11. Brennan KA, Shaver PR, Clark CA. Specifying some mediators of attachment-related anxiety and avoidance. State University of New York: Brockport; 2000.
12. Bartholmew K, Horowitz LM. Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *J Pers Soc Psychol.* 1991; 61: 226-44.
13. Cassidy J. The nature of child's ties. In: Cassidy J. Shaver P. Eds. *Handbook of attachment, theory, research, and clinical applications.* New York: Guilford; 2008.
14. Lopez FG, Gormley B. Stability and change in adult attachment style over the first-year college transition: Relations to self-confidence, coping, and distress patterns. *J Couns Psychol.* 2002; 49:366-4.
15. Lopez FG, Mauricio AM, Gormley B, Simko T, Berger E. Adult attachment orientations and college student distress: The mediating role of problem coping styles. *J Couns Dev.* 2001; 79:459-64.
16. Lopez FG, Mitchell P, Gormley B. Adult attachment and college student distress: Test of a meditational model. *J Couns Psychol.* 2002; 49:460-7.
17. Vogel DL, Wei M. Adult attachment and help-seeking intent: The mediating roles of psychological distress and perceived social support. *J Couns Psychol.* 2005; 52:347-57.
18. Wei M, Mallinckrodt B, Russell DW, Abraham TW. Maladaptive perfectionism as a mediator and moderator between attachment and negative mood. *J Couns Psychol.* 2005; 51:201-12.

در پژوهش دیگر (25) به ترتیب 0/88 و 0/93 به دست آمد. دو بعد در پژوهش حاضر با هم همبستگی نداشتند ($r=0/02$). در مورد پایایی آزمون - بازآزمون نیز یافته‌های پژوهش حاضر مانند دیگر پژوهش‌ها رضایت‌بخش بود؛ برای مثال یک بررسی پایایی آزمون - بازآزمون سه هفته‌ای را برای هر دو عامل 0/70 (11) و بررسی دیگر پایایی آزمون - بازآزمون شش ماهه را برای دو عامل اضطراب و اجتناب به ترتیب 0/68 و 0/71 گزارش کرد.

به طور کلی یافته‌های پژوهش حاضر نشان‌گر ویژگی‌های روان‌سنجی قابل قبول پرسش‌نامه تجارب مربوط به روابط نزدیک (ECR) در نمونه ایرانی بود؛ این پرسش‌نامه ابزاری مناسب برای اهداف پژوهشی، هم‌چنین به کارگیری در روند مشاوره زوجی خواهد بود. روش نمونه‌گیری در دسترس و میزان تحصیلات نمونه مورد بررسی می‌تواند بر یافته‌های پژوهش اثر بگذارد. طبیعی است برای به دست آوردن بهترین گویه‌ها در نمونه ایرانی، نیاز به بررسی‌های بیشتری خواهد بود.

سپاسگزاری

بدین وسیله از معاونت پژوهشی و پژوهشکده خانواده دانشگاه شهید بهشتی که از این پژوهش حمایت مالی کردند، قدردانی می‌شود.

[بنا به اظهار نویسنده مسئول مقاله، تعارض منافع وجود نداشته است].

منابع

1. Bowlby J. Attachment and loss. Volume 1. 2nd ed. New York: Basic Books; 1982.
2. Hazan C, Shaver P. Romantic love conceptualized as an attachment process. *J Pers Soc Psychol.* 1987; 52: 511-24.
3. Waters E, Merrick S, Treboux D, Crowell J, Albersheim L. Attachment security in infancy and early adulthood: A twenty-year longitudinal study. *Child Dev.* 2000; 71:684-9.
4. Ainsworth MDS, Blehar MC, Waters E, Wall S. Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation. Lawrence Erlbaum Associates; 1978.
5. Wei M, Russel W, Mallinckrodt B, Vogel DL. The experiences in close relationship scale (ECR)- Short Form: Reliability, validity, and factor structure. *J Pers Soc Psychol.* 2007; 88(2):187-204.

19. Wei M, Heppner PP, Mallinckrodt B. Perceived coping as a mediator between attachment and psychological distress: A structural equation modeling approach. *J Couns Psychol.* 2003; 50:438-47.
20. Wei M, Heppner PP, Russell DW, Young SK. Maladaptive perfectionism and ineffective coping as mediators between attachment and subsequent depression: A prospective analysis. *J Couns Psychol.* 2006; 53:67-9.
21. Zakalik RA, Wei M. Adult attachment, perceived discrimination based on sexual orientation, and depression in gay males. *J Couns Psychol.* 2006; 53:302-13.
22. Mallinckrodt B, Wei M. Attachment, social competencies, social support, and psychological distress. *J Couns Psycho.* 2005; 52:358-67.
23. Shaver PR, Mikulincer M. Attachment-related psychodynamics. *Attach Hum Dev.* 2002; 4:133-61.
24. Gillath O, Shaver PR. Effects of attachment style and relationship context on selection among relational strategies. *J Res Pers.* 2007; 41:968-76.
25. Bottonari KA, Roberts JE, Kelly MA, Kashdan TB, Ciesla JA. A prospective investigation of the impact of attachment style on stress generation among clinically depressed individuals. *Behav Rese Ther.* 2007; 45:179-88.
26. Lovibond SH, Lovibond PF. Manual for the depression anxiety stress scales. Sydney: The Psychology Foundation of Australia Inc.; 1995.
27. Salehi A, Asghari MJ, Salari R. Validation of depression anxiety and stress scale (DASS-21) for an Iranian population. *Iranian Psychologists.* 2005; 5(4):299-312. [Persian]
28. Rosenberg M. Society and the adolescent self-image. Princeton, NJ: Princeton University Press; 1965.
29. Mohamadi N. Studying of validity and reliability of Rosenberg self esteem scale. *Iranian psychologists.* 2005; 1(4):300-13. [Persian]
30. Brennan KA, Clark CL, Shaver PR. Self-report measures of adult romantic attachment. In: Attachment theory and close relationships. Simpson JA, Rholes WS, eds. New York: Guilford: 1998; 46-66.
31. McCrae, RR, Costa P. The Validation of the five-factor model of personality across instruments and observation. *J Pers Soc Psychol.* 1987; 52:81-90.
32. Garusifarshi M, Mehryar A, Ghazitatabaei M. Testing of new NEO personality inventory and analysis of its characteristics and factor structure among university students in Iran. *J Hum Sci.* 1999; 11(39):173-98. [Persian]
33. Conradi HJ, Gerlisma C, Duijn MV, Jonge PD. Internal and external validity of the experiences in close relationships questionnaire in an American and two Dutch samples. *Eur J Psychiatry.* 2006; 20(4):258-69.
34. Tsagarakis M, Kafetsios K, Stalikas A. Reliability and validity of the Greek Version of the revised experiences in close relationships measure of adult attachment. *Eur J Psychol Assess.* 2007; 23(1):47-55.
35. Bourdage J, Lee K, Ashton MC, Perry A. big Five and HEXACO model personality correlates of sexuality. *Pers Individ Dif.* 2007; 43:1506-16.
36. Corff LY, Toupin J. Comparing persistent juvenile delinquents and normative peers with the Five-factor model of personality. *J Res Pers.* 2009; 43:1105-8.

Original Article

Validity, Reliability, and Factor Analysis of Experiences
in Close Relationship (ECR) Scale

Abstract

Objectives: The aim of current study was to investigate the validity, reliability, and factor analysis of Experience in Close Relationship (ECR) scale. **Method:** A sample including 391 married individuals (189 male and 202 female) were selected from different region of Tehran by convenience sampling method. In addition to the ECR scale, data collection was by administering Depression, Anxiety and Stress scale (DASS-21) and Rosenberg Self-esteem Scale (RSES) for investigating the convergent and divergent validity of anxiety, and NEO Five Factor Inventory (NEO-FFI) extraversion subscale was conducted for divergent validity of avoidant subscale. **Results:** The results of exploratory factor analysis indicated that two factor model of ECR fit in Iranian sample. The convergent validity of anxiety was confirmed by depression and anxiety subscale of DASS-21 and the divergent validity with RSES. The divergent validity of avoidant was also confirmed by investigating its relation with extraversion subscale. The test-retest reliability over a two week period for total score and two dimensions of avoidant and anxiety were 0.87, 0.71, and 0.89, respectively. **Conclusion:** The psychometric characteristics of ECR in Iranian society seem satisfactory. It could be said that the ECR is a useful and reliable tool for attachment research and couple counseling in Iran.

Key words: *experience in close relationship questionnaire; factor analysis; validity; reliability*

[Received: 7 September 2012; Accepted: 11 May 2013]

**Leili Panaghi^a, Gheysar Maleki*,
Abbas Zabihzadeh^a, Marjan
Poshtmashhadi^b, Zahra
Soltaninezhad^a**

* Corresponding author: Shahid Beheshti
University, Tehran, Iran, IR.

Fax: +9821-29902389

E-mail: ghmaleki.1365@gmail.com

^a Shahid Beheshti University, Tehran, Iran;

^b Welfare and Rehabilitation Sciences University,
Tehran, Iran.